

Съюзът на лесовъдите в България
Ви пожелава весела Коледа
и щастлива Нова година!

БИОФОТО
снимка: Борислав Чанев

Българска ТОРА

Издание
на Съюза
на лесовъдите
в България

ISSN 1312-7055

Брой 5 (64), год. XIII, декември 2017 г., София 1303, ул. "Антим I" №17
www.bulgarian-foresters.org e-mail: bggora@abv.bg

XIX конгрес на Съюза на европейските лесовъди

От 27 септември до 1 октомври в Майнц, Германия, се провежда XIX конгрес на Съюза на европейските лесовъди (UEF). В него взеха участие 49 делегати на организации от 14 страни в Европа, които представляват над 120 000 лесовъди от континента. Нашата страна бе представена от Съюза на българските лесовъди с председател проф. д-р Иван Палигоров и зам.-председателите - д-р инж. Анна Петракиева, инж. Борис Господинов и инж. Севделина Димитрова. Съюзът на лесовъдите в България е редовен член на Съюза на европейските лесовъди (СЕЛ) от 1997 г. и активно участва в дейността му, във формулирането на приоритетите и в избора на ръководни органи. От 2016 г. СЛБ има трима представители в ръководството на СЕЛ, а д-р инж. Анна Петракиева бе член на Президентството на СЕЛ като помощник-секретар.

Участниците бяха поздравени от Михаел Димър - президент на СЕЛ, Пиер Грандадам - президент на Европейската асоциация на общините-собственици на гори (FECOF), Улрике Хофен - министър на околната среда, енергията, храните и горите на провинция Рейнланд-Пфалц, и Улрих Доол - председател на Федералния съюз на лесовъдите на Германия.

Преди конгресните заседания се проведе междунаро-

Ръководството на СЕЛ през следващия мандат (отляво на право): Томас Башини - секретар, Ерве Немоз-Рако - вицеизпредседател, Михаел Димър - президент, Анна Петракиева - касиер, Илио Пупутти - вицеизпредседател, Мортен Густафсон - пом.-секретар и Томаш Маркиевич - вицеизпредседател

др Матиа Бусти - CONAF, Италия. Те запознаха аудиторията с отговори на три групи въпроси, свързани с процесите на промяна в управлението на горите в последните години и на горското стопанство в съответния регион, както и предстоящите предизвикателства.

Важен акцент в изказването бе влиянието на климатичните промени и необходимостта да се прилагат изискванията на природообразното стопанисване, особено в Югоизточната част на Европа, където ясно се очертават проблеми със здравословното състояние на горите (съхнене, гъбни болести и нападения от насекомни вредители). Налага се лесовъдската колегия в тази част на Европа да работи в условия на нарастващ стрес и проблеми с оцеляването на горите. Непре-

къснатата комуникация и връзка с всички заинтересованни страни трябва да се съчетава с усъвършенстване на комуникационните умения на специалистите. Нужно е да се усвояват нови умения за работа, включително с методите и подходите на горската педагогика, с все по-широки слоеве от представителите на гражданското общество - от подрастващи до възрастни. Да се използват все по-широко възможностите на съвременните комуникационни и информационни технологии, в среда на интернет, като подходите и средствата да се прецизират съобразно нуждите на всяка от страните. На лесовъдската колегия в цяла Европа все повече ще се налага да работи с повече прозрачност.

(На стр. 2)

Участниците в международния семинар от Съюза на европейските лесовъди, от Европейската асоциация на общините-собственици на гори и официалните гости

Бележити български лесовъди
Проф. Методи Русков и приносът
му в лесозащитата

На стр. 2

Фестивал на кестена в Беласица

На стр. 4

На стр. 5

Лесовъдите ветерани
от Пазарджишко област спазиха традиция

На стр. 6

Усвояването на съхнещата дървесина

На 15 ноември на петото заседание на Кризисния щаб за съхнещите гори зам.-министърът на земеделието, храните и горите Атанас Добрев подчертава, че в държавните предприятия са създадени необходимите условия за усвояването и експедирането на засегнатата от вредители, болести и абийотични фактори дървесина. Участие в работната среща взеха представители на ИАГ, шестте държавни горски предприятия и лесозащитните станции.

Над 50 % от достъпната увредена дървесина е усвоена, посочено бе в отчета, като за последните 3 седмици преди заседанието са инвентаризирани нови 34 000 м³ стояща маса от ЮЗДП - Благоевград, и ЮИДП - Сливен. С това общо увредената дървесина става 2 871 000 м³ стояща маса. 79 % от нея, или 2 262 000 м³, са възложени за добив от териториалните поделения на държавните предприятия, като този дял е най-висок при СЗДП - Враца - 90 %, ЮЗДП - Благоевград - 84 %, и ЮЦДП - Смолян - 81 на сто.

Към 10 ноември държавните предприятия са добили общо 1 490 000 м³ засегната от съхнене иглолистна дървесина, или 66 % от възложените за добив количества. Най-голям обем усвоена пострадала иглолистна дървесина отчита ЮЦДП - Смолян - 725 000 м³, и ЮЗДП - Благоевград - 519 000 м³, като към същата дата само тези две предприятия са добили 83 % от общото количество дървесина.

По прогнозни данни усвоената дървесина надвишава новоинвентаризираните площи с повреди близо шест пъти и ако климатичните условия не попречат, има реална възможност оставащите за добив количества да бъдат усвоени до края на пролетта на 2018 година.

(От стр. 1)

В духа на традициите по време на конгреса бяха дискутираны приоритетите в дейността, както и свързаното с тях участие на представители на СЕЛ в срещите на Европейската комисия по проблемите на управлението и опазването на горите в Европа и Групата по съвети в горското стопанство. Бяха обсъдени реализирането на съвременна горска политика в процеса на Министерската конференция за защита на горите на Европа и Планът за действие за горите на Европа, участнико в Експертната група за индустрията за преработка, базирана на продуктите от горите, Европейската мрежа за комуникации в горското стопанство, горската сертификация и други въпроси.

Конгресът обсъди и прие

приоритетите, както и План за дейността на СЕЛ през следващия мандат. Бяха одобрени отчетът за бюджета за мандат 2013-2017 г. и бюджетът за 2018 година. Представителите гласуваха кандидатурите за нови ръководни органи на Съюза на европейските лесовъди - за президент бе преизбран Михаел Диимър от Германия, за вице президент бяха избрани Ерве Немоз-Ражо от Франция, Илпо Пупутти от Финландия и Томаш Маркиевич от Полша. Томас Башини от Австрия бе преизбран за секретар, а помощник-секретар стана Мортен Густафсон от Швеция. За ковчежник за следващия мандат бе одобрена кандидатурата на д-р инж. Анна Петракиева от България. Гласувани бяха имената на одитори - Кристодулуос Кристодулоу

от Кипър и Хенрик Стефенсен Бах от Дания, и на заместник-одитори - Беате Хаспачер от Швейцария и Матиа Бусти от Италия. Досегашните вицепрезидент на СЕЛ Пьотр Григор от Полша и ковчежник Бърн Карлсон от Швеция получиха заслужени благодарности за своята дългогодишна добра работа в ръководството на Съюза. Конгресът определи за домакин за годишната среща на ръководството през 2018 г. Италия и Конфедерацията на специалистите от селското и горското стопанство (CONAF), чиято кандидатурата бе внесена от д-р Матиа Бусти - вице президент на конфедерацията. Бе представена и кандидатурата на Швейцария за домакин на годишната среща през 2019 година.

За участниците в конгреса

бе организирано посещение в горите на провинция Рейнланд - Пфалц, където на няколко обекта бяха демонстрирани методи за изваждане на отгледни сечи. На първия обект видяхме насаждения за производство на висококачествена едра дървесина от дъб - как се избират дървета на бъдещето (32-36 бр. на ха), как се извършва отглеждането на тези насаждения, за да се постигне поставената цел в дългосрочен план. На втория обект бе демонстрирано изваждане на отгледни сечи в насаждение, възстановено след ветровал, като се прилага линеен метод със специализирана поваляща кастрешо-разкриваша машина, която се направлява с помощта на GPS и лазерен лъч, за да се спазва стриктно посоката и широчината на просеките. На

третия обект колегите от Германия представиха резултата от сътрудничеството си с енергийните компании за смекчаване на климатичните промени и производство на енергия от възобновяеми енергийни източници. Бе посетена площадка в горска територия с ветрогенератор за производство на електрическа енергия. Дискутираха се безспорните предимства, но и недостатъците при експлоатацията на ветрогенератори в горски територии.

В последния ден бе организирано посещение на средното течение на Рейн, където са разположени много от най-старите замъци в Германия. Бе посетен замъкът Марксбург, единственият, който не е бил разрушаван от построяването си, стопанисван днес като музей от Дру-

жеството на специалистите в областа на историята.

Всички материали от организаторите на дискусията, от посещенията на обектите в горите на Рейнланд-Пфалц, както и от участниците в конгреса ще бъдат предоставени на библиотеката на Лесотехническия университет. Съюзът на лесовъдите в България изказва благодарност на ръководствата на държавните предприятия в Сливен, Габрово, Шумен и Благоевград за оказаната подкрепа за нашето участие в работата на конгреса на СЕЛ.

Проф. Иван ПАЛИГОРОВ
д-р инж. Анна
ПЕТРАКИЕВА
инж. Борис
ГОСПОДИНОВ
инж. Севдалина
ДИМИТРОВА

Бележити български лесовъди

Проф. Методи Русков и приносът му в лесозащитата

значение и днес.

Установената от учения връзка между параметрите на температурата и влагата на въздуха, пълнотата, възрастта и дървесния вид на иглолистните насажденията, изложеното, върху което са разположени, разпространението и динамиката на нападение на короядите позволяват да се разработят указания за залагане на ловните дървета. Доброто му познаване на биоекологията на вредителите довежда до извода, че по природа короядите са вторични вредители, които в нормално развиваща се гора нападат отслабнали дървета и способстват за ускоряване на биологичния кръговрат на веществата. В масово увредените при екстремни природни явления и пожари насаждения, непочистени навреме, наличието на отмиращата дървесина създава благоприятни условия за масовото проявление на вредителите и те стават първични, т.е. атакуват и здравите дървета. (Митрев И., 1897, Русков М., 1928).

От тази гледна точка проф. Методи Русков разглежда борбата срещу короядите в две направления. Първо, когато короядите са вторични вредители, най-подходящото и сигурно средство за надзор и борба с тях

са ловните дървета, като първите се залагат 2-3 седмици преди започване на летежа, вторите - при започването му, и след това - непрекъснато през 4 седмици. Ловните дървета привличат короядите 2 седмици след повалянето им и запазват това си качество в продължение на 4 седмици. След 6 седмици сеobelват, а ларвите, какавидите и възрастните се унищожават заедно с кората. Второ, при каламитетното проявление на короядите, когато те се явяват първични вредители, залагането на ловните дървета става по определена схема. Преди всички летеж в засегнатите насаждения се маркират заселените

дървета по симптомите - наличие на кафеникави дървесни трици по стъблата и около тях, входни отвори на кората. Една-две седмици преди летежа на възрастните се залагат ловните дървета, обелени непосредствено преди него. Стоящите заселени дървета се изваждат преди излитането на имагото.

По това време се смята, че короядите по принцип са тясно специализирани насекоми, но при своите проучвания върху *Ips acutinatus* Gyll. (1928), ученият установява, че видът се среща и по съмърча. Проф. Русков обяснява и феномена "определянето" от този насекомен вредител на здравословното състояние на дърветата благодарение на силно развитото му обоняние. От практическа гледна точка важен е фактът, установен от Методи Русков, че върховият корояд *Ips acutinatus* напада не само стъблата на дърветата с тънка кора, но и летораслите с диаметър около 1.0-1.5 см (1928). Това налага преосмисляне на тезата, че след сечта в дървостите трябва да се оставя до 15 % суха дървесна маса или тя да се раздробява.

В своите проучвания (1928, 1937) проф. Русков обръща особено внимание на отгледните сечи като метод

за повишаване на устойчивостта на насажденията и културите към каламитетното проявление на короядите и масови поражения от екстремни климатични явления. По този повод той пише: "...непочистените навреме преди него. Стоящите заселени дървета се изваждат преди излитането на имагото.

По това време се смята, че короядите по принцип са тясно специализирани насекоми, но при своите проучвания върху *Ips acutinatus* Gyll. (1928), ученият установява, че видът се среща и по съмърча. Проф. Русков обяснява и феномена "определянето" от този насекомен вредител на здравословното състояние на дърветата благодарение на силно развитото му обоняние. От практическа гледна точка важен е фактът, установен от Методи Русков, че върховият корояд *Ips acutinatus* напада не само стъблата на дърветата с тънка кора, но и летораслите с диаметър около 1.0-1.5 см (1928). Това налага преосмисляне на тезата, че след сечта в дървостите трябва да се оставя до 15 % суха дървесна маса или тя да се раздробява.

В своите проучвания (1928, 1937) проф. Русков обръща особено внимание на отгледните сечи като метод

за повишаване на устойчивостта на насажденията и културите към каламитетното проявление на короядите и масови поражения от екстремни климатични явления. По този повод той пише: "...непочистените навреме преди него. Стоящите заселени дървета се изваждат преди излитането на имагото.

По това време се смята, че короядите по принцип са тясно специализирани насекоми, но при своите проучвания върху *Ips acutinatus* Gyll. (1928), ученият установява, че видът се среща и по съмърча. Проф. Русков обяснява и феномена "определянето" от този насекомен вредител на здравословното състояние на дърветата благодарение на силно развитото му обоняние. От практическа гледна точка важен е фактът, установен от Методи Русков, че върховият корояд *Ips acutinatus* напада не само стъблата на дърветата с тънка кора, но и летораслите с диаметър около 1.0-1.5 см (1928). Това налага преосмисляне на тезата, че след сечта в дървостите трябва да се оставя до 15 % суха дървесна маса или тя да се раздробява.

В своите проучвания (1928, 1937) проф. Русков обръща особено внимание на отгледните сечи като метод

за повишаване на устойчивостта на насажденията и културите към каламитетното проявление на короядите и масови поражения от екстремни климатични явления. По този повод той пише: "...непочистените навреме преди него. Стоящите заселени дървета се изваждат преди излитането на имагото.

По това време се смята, че короядите по принцип са тясно специализирани насекоми, но при своите проучвания върху *Ips acutinatus* Gyll. (1928), ученият установява, че видът се среща и по съмърча. Проф. Русков обяснява и феномена "определянето" от този насекомен вредител на здравословното състояние на дърветата благодарение на силно развитото му обоняние. От практическа гледна точка важен е фактът, установен от Методи Русков, че върховият корояд *Ips acutinatus* напада не само стъблата на дърветата с тънка кора, но и летораслите с диаметър около 1.0-1.5 см (1928). Това налага преосмисляне на тезата, че след сечта в дървостите трябва да се оставя до 15 % суха дървесна маса или тя да се раздробява.

В своите проучвания (1928, 1937) проф. Русков обръща особено внимание на отгледните сечи като метод

за повишаване на устойчивостта на насажденията и културите към каламитетното проявление на короядите и масови поражения от екстремни климатични явления. По този повод той пише: "...непочистените навреме преди него. Стоящите заселени дървета се изваждат преди излитането на имагото.

По това време се смята, че короядите по принцип са тясно специализирани насекоми, но при своите проучвания върху *Ips acutinatus* Gyll. (1928), ученият установява, че видът се среща и по съмърча. Проф. Русков обяснява и феномена "определянето" от този насекомен вредител на здравословното състояние на дърветата благодарение на силно развитото му обоняние. От практическа гледна точка важен е фактът, установен от Методи Русков, че върховият корояд *Ips acutinatus* напада не само стъблата на дърветата с тънка кора, но и летораслите с диаметър около 1.0-1.5 см (1928). Това налага преосмисляне на тезата, че след сечта в дървостите трябва да се оставя до 15 % суха дървесна маса или тя да се раздробява.

В своите проучвания (1928, 1937) проф. Русков обръща особено внимание на отгледните сечи като метод

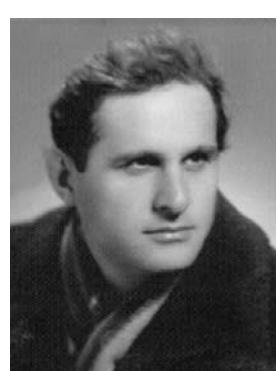
за повишаване на устойчивостта на насажденията и културите към каламитетното проявление на короядите и масови поражения от екстремни климатични явления. По този повод той пише: "...непочистените навреме преди него. Стоящите заселени дървета се изваждат преди излитането на имагото.

По това време се смята, че короядите по принцип са тясно специализирани насекоми, но при своите проучвания върху *Ips acutinatus* Gyll. (1928), ученият установява, че видът се среща и по съмърча. Проф. Русков обяснява и феномена "определянето" от този насекомен вредител на здравословното състояние на дърветата благодарение на силно развитото му обоняние. От практическа гледна точка важен е фактът, установен от Методи Русков, че върховият корояд *Ips acutinatus* напада не само стъблата на дърветата с тънка кора, но и летораслите с диаметър около 1.0-1.5 см (1928). Това налага преосмисляне на тезата, че след сечта в дървостите трябва да се оставя до 15 % суха дървесна маса или тя да се раздробява.

В своите проучвания (1928, 1937) проф. Русков обръща особено внимание на отгледните сечи като метод

Годишни

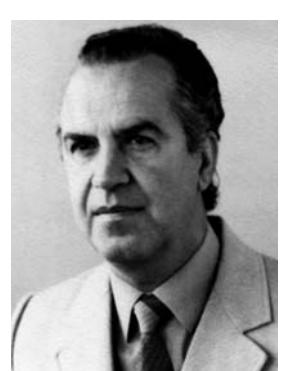
Инж. Илия КУЛАКСЪЗОВ на 95 години

Роден е на 19.11.1922 г. в Чирпан. През 1950 г. завърши Агрономо-лесовъден факултет на Софийския университет. Назначен е за директор на ГС - Ракитово. През 1956 г. става инженер на Горскопромишлено стопанство - Велинград.

През 1960 г. е назначен главен инженер на новоизграденото ГС - Чехъльово. Активно участва в организирането на нова администрация и на всички функционални звена, в механизирането на дърводобива. Под ръководството му са разработени технология и организа-

Инж. Васил ЙОРДАНОВ на 85 години

Роден е на 07.10.1932 г. в Кюстендил. Завърши ВЛТИ, специалност "Горско стопанство", през 1956 г. и веднага е назначен за ръководител на ГТУ в ГС "Снежана". Инж. Кулаксъзов най-активно участва в овладяването на последните от смърчица от 1961 г. в Западните Родопи.

През 1962 г. инж. Кулаксъзов е преподавател в Горския техникум "Христо Ботев" - Велинград, където се пенсионира през 1982 година.

на ГС - Борово, и от 1968 г. до пенсионирането си през 1992 г. на ГС - Пещера, постига забележителни успехи в стопанисването на горите. Под негово ръководство са създадени и отгледани хиляди декари млади гори, налага изваждането на сечите на високо професионално ниво, внедрява нови технологии в производството и се изявява като строител на горски пътища и на редица административни и битови сгради в стопанството.

Д-р инж. Дико ПАТРОНОВ на 75 години

Роден е на 29.09.1942 г. в Малко Търново. През 1971 г. се дипломира във ВЛТИ. От 1962 до 1975 г. е на работа в ГС - Малко Търново, след което постъпва като научен сътрудник в Опитната станция по дъбовите гори в Бургас, където по-късно е хаб

Тема с продължение

Може ли да се спре загиването на иглолистните култури?

По официални данни в страната през миналото столетие са залесени около 17 млн. предимно иглолистни култури, основно в долния лесорастителен пояс. Това стана след широко обсъждане в лесовъдската колегия, а иглолистните дървесни видове се разглеждат като пионерни, които постепенно, чрез системни отгледни сечи и грижи, ще се превърнат в широколистни гори. В залесителната практика за отваряне на посадните места широко се използва мечтът на Колесов. Той сплеска странично кореновата система на залесяваните фиданки. По-късните изследвания, в т.ч. и в други страни, показват, че фиданките с признаката странично коренована система към 30-годишна възраст намаляват растежа си и отслабват. Това е една от вероятните причини за сегашното влошено здравословно състояние на иглолистните култури.

Първоначално се предвижда през първата, втората и третата година новосъздадените култури да се отглеждат, да се извършва, ако е необходимо, попълването им с нови фиданки. Планирано е на всеки 10 години да се провеждат отгледни сечи за прореждане и грижи за откриване на саморасли широколистни дървесни видове. При необходимост и възможност под склопа на пионерната иглолистна дървесна растителност да се внасят местните широколистни, които постепенно да заместват първоначалния дървостой. Предвижда се турнусът на свалената от високите райони иглолистна растителност да бъде 40-50 г., след което в долния лесорастителен район насажденията постепенно да се пре-

върнат в широколистни.

За съжаление, тези намерения са позабравени и създадените култури, главно по икономически съображения, са оставени без нужните лесовъдски отгледни грижи. В тези иглолистни култури постепенно се създават условия за размножаване на насекомни вредители. По различни причини (бурни ветрове, обилни снеговалежи) отделни или група иглолистни стъбла са повалени на големи площи. При извършваните в такива площи сечи необелената дървесина е оставяна през vegetационния период в гората. Под кората ѝ започват да се появяват отделни екземпляри корояди, а по-късно се размножават масово. Това е група насекомни вредители, известни в горската ентомология като "вторични", които са в състояние при нападане да нанесат повреди и да причинят загиване на отделни или групирани дървета.

С годините числеността на короядите в новосъздадените култури се увеличава. На жизнената среда на вредителя в прясноповалените или скороотсечените дървета не се обръща внимание. Не се обръща внимание и на т.нар. короядни петна. Налага се да припомним, че в нападнатите дървета короядите се размножават и остават от началото на май до средата на юли, след което излизат и отиват в местата за зимуване. Отсичането на нападнатите дървета се извършва най-често след като от тези дървета короядите са излещели. В други случаи дърветата се отсичат преди излитането на вредителите, но дървесината се оставя в насажденията или в близост до него. В този случай запасът

от корояди също остава непокътнат.

Днес виждаме резултата от невзвестите своевременно лесовъдски мерки в иглолистните култури, довели до масовото размножаване на корояди. В резултат - повече от 1 млн. дка иглолистни култури

са изсъхнали. Култури в определен период те да се превърнат в широколистни не трябва да се забравя и там, където е възможно, при извършваните сечи да се подпомагат израстващи в тях широколистни дървесни видове.

Може ли да се спре загиването на културите, нападнати от корояди? За да се постигне това, усилията на лесовъдската колегия трябва да се насочват в няколко направления. Преди всичко е необходимо доброто познаване на биологията, видовия състав, сроковете за летеж и времето на заразяване на вредителите. За да се отнеме жизнената среда, в която се размножават - прясноповалените и току-що отсечените необелени иглолистни дървета в насажденията и в близост до тях трябва бързо да се прибрат. Част от тях могат да се ползват и като ловни дървета. В този случай те се оставят да бъдат заселени от корояди и преди средата на юли (т.е. преди излитането на вредителя) се извършват извън насаждението, обелват се и се третират с инсектициди. Много често се случва отсичането (без обелване) да се извършива много по-късно от юли. Когато санитарните сечи в засегнатите насаждения се водят през октомври, короядите от тези места на размножаване отдавна са излещели.

Задължителна мярка е в иглолистните култури да се провеждат своевременно отглеждането и прореждането, които подобряват условията за растеж и здравословното състояние на културите. Предвиденото при създаването на масовите иглолистни

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ

Състоянието и проблемите на иглолистните култури в Западна Странджа

Имайки предвид днешния проблем със съхненето, бих искал да припомня, че като лесовъд бях един от първите, които още преди 6-7 години започнаха да бият тревога за възникващите проблеми от неадекватното стопанисване на иглолистните култури извън естествения ареал на разпространение на съставящите ги видове. Проведените в района на Западна Странджа изследвания ни дадоха основание за тази тревога.

Западна Странджа обхваща териториите на Горските стопанства в Средец и Елхово и е с климатични показатели, коренно различни от Източна (Вътрешна) Странджа, върху която е създаден Природният парк "Странджа".

Въпреки тежките удари, които понесоха иглолистните култури (сухи, пожари, снеголоми, поледици), без да пресилваме нещата, трябва да кажем, че по-трудното търпъра престои. За да систематизираме очакванията във времето, трябва да изходим от целите, които бяха поставени пред иглолистните култури - повишаване на производителността на горите и производство на технологичната дървесина. Това бе постигнато за 30-40 години. Огромните разходи на човешки труд и средства се материали-

лизираха в натрупането на големи запаси иглолистна средноразмерна дървесина. Активният залесителен период бе в годините 1955-1990.

Около 35-40-годишна възраст преминава количествената зрялост на средно- и нискобонитетните черноборови култури, каквото по продуктивност са повечето от тях. С това те са достигнали целта, с която бяха създадени. И тук възниква генералният въпрос, от който като че ли всеки иска да избяга: как и кога ще протекат процесите за възпроизводството на тези гори от неместни дървесни видове, създадени по изкуствен начин?

Новите гори несъмнено трябва да бъдат устойчиви и да имат задоволителна производителност на дървесина. За решаването на този въпрос трябва да отчетем, че, от една страна, възпроизвъдството на иглолистните не може да протече по естествен път (с малки изключения) и от друга - че натрупаните огромни запаси от иглолистна дървесина са вече крайни и до определена възраст (60 или 90 години) те трябва да бъдат изсечени и оползотворени. За да се предприемат

планомерни дългосрочни действия трябва да бъдат възпроизведени с нова естествена или изкуствена гора, диференцирано в зависимост от

месторастенията и състава. В резултат на провежданите възстановителни сечи през този период трябва да бъдат изсичани средногодишно минимум по 45 000-50 000 м³ иглолистна дървесина в ДГС - Средец, и по 16 000-20 000 м³ - в ДГС - Елхово.

През следващите години и десетилетия, в по-високата възраст и когато интензивността на изсичане ще увеличи дела на едрата дървесина в общия добив, нейният пазар ще стане проблематичен. Само от най-добрите месторастения черноборовите трупи са по-качествени - по-малко сбъжливи, с по-малко чепове и срасналост. При сухи и бедни месторастения трупите са тънки (доколкото ги има), сбъжливи, чепати, със суhi и падливи чепове по целия диаметър.

Днешните добиви от стотици м³ иглолистни трупи средногодишно не могат да се сравняват с хилядите (до 15 000-16 000 м³), които годишно биха се добивали в ДГС - Средец, ако горите се съхранят до 80-90 - годишна възраст. А вероятността това да не се случи е много голяма, след като при 40-годишна възраст около 40 % от иглолистните култури са от IV и V бонитет.

Положението в Елховския район е още по-тежко. От

Годишни

Доц. д-р Янcho Найденов на 70 години

Роден е на 12.06.1947 г. в с. Катунец, Ловешка област. През 1970 г. завършва ВЛТИ, специалност "Горско стопанство". През 1972 г. започва работа като научен сътрудник в Опитната станция по бързорастящи горски дървесни видове в Свищов, а от 1991 г. до пенсионирането си през 2017 г. е директор на ЛЗС - София.

Доц. Янcho Найденов е изявен учен в областта на лесозащитата, генетиката и селекцията на дървесните видове и утвърден специалист в областта на тополо-

Инж. Мария Стефанова на 70 години

Родена е на 27.10.1947 г. във Велинград. Завършва ВЛТИ, специалност "Горско стопанство", през 1971 година. В продължение на 28 години е преподавател по специалните предмети в Техникума по горско стопанство "Христо Ботев" във Велинград.

Инж. Стефанова е изтък-

нат специалист - учител на учебни предмети за професионална подготовка в областта на горското стопанство. Автор на учебни програми по горски култури, селекция и горско почвопопуларение и съавтор на учебник по горски култури. Избрана е за "Учител на годината" за 2004 година.

култури в Западна Странджа, трябва да се отдели особено внимание и на тенденциите в общото затопляне на климата. Получените резултати от направените експертни анализи и сравнения между актуалния климат и сушавите периоди 1993-1994 и 2000-2001 г. и по-късно показват, че е съвсем възможно това, което изпитахме през тези години да бъде нормалният климат занапред. Това означава, че деликатният и досега климат на Западна Странджа ще става по-топъл и по-сух, с продължителни сезонни и годишни засушавания. С всички негативни последици за неместните иглолистни видове.

Тези разсъждения и прогнози, разбира се, не са изненада за нас - такава дискусия се води вече десетилетия в научните среди и в практиката. За съжаление, набелязаните мерки и препоръки се използват колебливо в практиката и с продължително отлагане, което винаги носи рисковете - за екологичен и стопански срив, масови повреди от екстремни природни абиотични фактори, каламитетно проявление на насекоми или масово развитие на заболявания с различен произход.

Д-р инж. Дико ПАТРОНОВ

Годишнина**Проф.
Цвета
НАЙДЕНОВА
на 85 години**

започва в ГС - Ботевград.

През 1958 г. е назначена за научен сътрудник в Института за гората при БАН. Хабилитирана е за старши научен сътрудник през 1974 г., а от 1991 г. е избрана за професор. През периода 1997-2003 г. е председател на Националния съвет на ИГ и член на Специализирания научен съвет по горско стопанство и озеленяване при ВАК.

Проф. Цвета Найденова е доктор на науките и професор в областта на горското стопанство, с богат научно-административен опит - ръководител на секция и научен секретар на Института за гората при БАН.

Родена е на 18.08.1932 г. в с. Садовец, Плевенска област. Завършила ВЛТИ, специалност "Горско стопанство", през 1955 година. Трудовият ѝ път

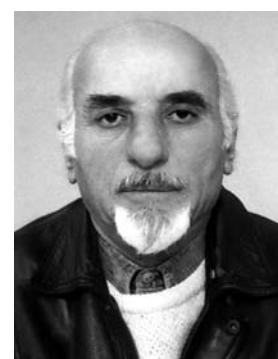
**Инж.
Димитър
Димитров
на 80 години**

мишленост.

Управлятел на "Черни връх" ЕООД - София, е от 1993 до 1997 г., когато се пенсионира.

Инж. Димитров е изявен специалист в дърводобивната дейност със завиден принос при утвърждаване на традицията за висока култура в горскостопанските дейности и механизацията на процесите при ползването от горите.

От 1977 г. е главен специалист в Министерството на дърводобивната дейност и механизацията на процесите при ползването от горите и горската про-

**Инж.
Въльо
ГЕОРГИЕВ
на 80 години**

рането си през 2000 г. е зам. директор на РДГ - Русе.

Инж. Въльо Георгиев е изявен специалист и ръководител в областта на горското стопанство, с отлични организаторски умения в дърводобивната дейност и завиден принос в създаването на хиляди декари горски култури и правилното стопанисване на горите.

От 1988 г. до пенсиони-

**Инж.
Георги
ЧАКЪРОВ
на 70 години**

на ДЛ - Елхово, и главен специалист по стопанисване в РДГ - Сливен.

Инж. Георги Чакъров има значителен принос за постигнатите резултати в залесителната, дърводобивната и ловностопанска дейност, както и в правилното стопанисване на горите в региона, включително и за развитието на Сакарския край, където служи в продължение на над 45 години.

Абиотични фактори и състояние на горите във водосборите

Състоянието на горите и екологичният риск от абиотични въздействия или други неблагоприятни фактори са въпроси, които придобиват все по-голяма актуалност. В различни изследвания за евентуални бъдещи изменения на климата прогнозите за Балканския полуостров и южните райони на нашия континент са свързани с намаляване на овлажняването, нарастващо на средногодишните температури, нарастващо на честотата и интензивността на неблагоприятни и опасни атмосферни явления.

В някои работи се изтъква, че е целесъобразно да се извърши актуална оценка за състоянието на горите в границите на водосборите. Критериите на лесоползванието в даден голям речен водосборен басейн трябва да се определят съобразно релефа и местоположението на водосборите на по-малките реки, които попадат в неговия териториален обхват (Онучин и др., 2000). Посочва се прилагането на системния анализ и използване на ГИС-технологии, което позволява да се възпроизведе реакцията на речния отток към изменения на растителната покривка във водосбора. За определяне на състоянието на горите от

големите речни водосборни басейни у нас би могло да се приложи такъв подход.

За основа може да послужи направеното климатично, физикогеографско и почвено райониране на нашата страна, с оглед нуждите на горското стопанство, както и определеното разпределение, състав и производителност на горската растителност; влиянието на абиотични условия като климат, релеф и почва и направеното горскорастително райониране на страната (Захариев и кол., 1979). То е извършено въз основа на конкретни показатели и анализ на тяхното изменение. Припомняме, че във връзка с климатичните промянки са обработвани данни за температурния режим - брой на дни с температура на въздуха $\geq 10^{\circ}\text{C}$, средна годишна температура, абсолютна максимална и минимална температура, абсолютна годишна амплитуда, средна температура за януари, април, юли и октомври, първата, средната и крайната дата на последния и първия мраз и броят на дните без мраз. За валежния режим са обработвани данни за средните количества на валежите за цялата година, за вегетационния (IV-IX) и за периода X-III, месеците с

максимален и минимален валеж, броят на дните с валеж $\geq 1\text{ mm}$ и $\geq 10\text{ mm}$, както и най-важните показатели за снежната покривка, средната височина на снежната покривка, както и средната и крайната дата на есенния и пролетния снеговалеж.

За влажностния режим са обработвани данни за средната годишна, зимна, пролетна, лятна и есенна относителна влажност на въздуха, както и месеците с максимална и минимална въздушна относителна влажност. Направени са общата и регионалната характеристика на типовете релеф и почвените условия. За основните релефни форми, с оглед нуждите на горското стопанство, са определени типовете релеф със своите форми, включително повърхнини, които обуславят природните растежни условия за развитие и разпространение на горите. Надморската височина, изложението и наклонът на земните повърхнини се явяват решаващи за географското разпространение на отделните горскодървесни видове и на саждения. Има се предвид етажирането на климатичните условия в зависимост от надморската височина и изложението в съильно разчленените планински земи у нас, за почвообразу-

ването, за ареалите и продуктивността на горскодървесните видове. Определени са основни горскорастителни области и подпости за страната. Показано е вертикалното разпределение на естествената горска растителност в тях и изменението на състава на горите в зависимост от надморската височина. Представено е разпределението в страната на горската растителност по състав, като последица на изменящите се климатични, почвени и релефни особености.

При съвременните условия на климатични промени една от важните лесовъдски задачи е подобряване на водоохранните и почвозащитните функции на горите. Във връзка с това е важно да се определя актуалното състояние на горите в горски територии, част от големите водосборни басейни у нас, както и извършване на регионални оценки на риска от опасни явления като порои и горски пожари. От голямо значение е и анализирането на процеси, свързани с взаимодействието гора-среда и влиянието на абиотични условия върху лесовъзстановянето и състоянието на горите във водосборите.

Доп. д-р Надежда СТОЯНОВА

Фестивал на кестена в Беласица

Лесовъдите ветерани от Пазарджишката област спазиха традиция

Участници в годишната среща с председателя на СЛБ проф. Иван Палигоров

На 12 октомври 2017 г. на

територията на УОГС "Георги Ст. Аврамов" - Юндола, се проведе 12-та традиционна годишна среща на Дружеството на лесовъдите ветерани от Пазарджишката област, в което участваха 56 души.

Преди началото на събрането с единоминутно мълчание и ставане на крака бе отадена почит на починалите през годината членове на дружеството, сред които инж. Иван Чешмеджиев - дългогодишен директор на Професионалната гимназия по горско стопанство "Христо Ботев" -

Велинград.

Заслужилите лесовъди бяха приветствани от председателя на СЛБ проф. д-р Иван Палигоров и директора на УОГС - Юндола, инж. Венчико Драганов.

Пазарджишките ветерани приеха поздравите на гостите от Благоевградското дружество на ветераните - инж. Стойчо Чимев - почетен председател, инж. Минко Пътевски - председател, инж. Иван Радиков и инж. Янка Гергова.

Председателят на СЛБ проф. д-р Иван Палигоров из-

каза благодарност на ръководството на ЮЦДП, което подпомогна организацията и провеждането на срещата и осигури финансова помощ за награди на навършилите кръгли годишни.

Ръководството на Дружеството на ветераните направи отчет на дейността през годината. Коментирани бяха злободневните проблеми на горския сектор и набелязани предстоящите задачи. Двама колеги, навършили 80-годишна възраст - Цанко Спасов Илиев и Никола Спасов Гълев, бяха почетени със скромни награди.

Б

IN MEMORIAM

На 28 ноември на
98-годишна възраст
почина инж. Христо
Иванов Въчовски.

Лесовъдската колегия познава инж. Христо Въчовски като изтъкнат специалист и деец на горското стопанство, активно участвал дълги години в управлението на горския отрасъл и допринесъл изключително много за формиране на горската политика в областта на стопанисването и ползването на горите. Цялата трудова дейност на инж. Въчовски е насочена към подобряване на състоянието на горите в България и опазване и съхраняване на нашето зелено богатство.

Роден на 13 ноември 1919 г. в с. Борован, Врачанска област, Христо Въчовски завърши лесовъдското си образование в Агрономо-лесовъден факултет на Софийския университет през 1942 г., стажува в Боровец и Дупница, отбива военна служба. Професионалната му кариера започва през 1945 г. в далечното село Кости, където е лесничай (тогавашното наименование на директор) на Горското стопанство.

Извинените му управленски способности пропичават ярко след 1953 г., когато последователно заема ръководни постове в Управлението по стопанисване и опазване на горите в централното горско ведомство, генерален директор на Държавното стопанско обединение (ДСО) „Горско стопанство и дърводобив“ и на

ДСО „Задгранично строителство и дърводобив“, заместник генерален директор на ДСО „Стара планина“, зам.-министр на горите и горската промишленост. През 1967 г. инж. Въчовски като ръководител на българската делегация поставя подписа си под спогодбата за сътрудничество в областта на дърводобива между нашата страна и Съветския съюз, която успешно се изпълнява 25 години в северната република Кomi. Трудовата си дейност инж. Въчовски завършва като председател на Профсъюза на работниците от горите и горската промишленост.

Автор е на над 100 публикации, сред които монографични трудове и няколко книги. Фундаментална сред тях е издадената през 2003 г. в съавторство с друг наш виден деец в горите инж. Стамен Димитров „Горите и горското стопанство на България през XX век“. Удивителното е, че неговото творчество не секва с годините, а става все по-аналитично и по-мъдро. През 2015 г. издава книгите „Горското стопанство при пазарната икономика“ и „Развитие на лесовъдската теория и практика при стопанисване на горите в България“, получили широк отзив сред колегията в страната.

За заслугите в управлението, стопанисването и обществено-политическата дейност инж. Въчовски е награждан многократно с високи държавни отличия. Носител е на званието „Заслужил лесовъд“. Житетският път на инж. Христо Въчовски е пример за успешно и достойно изпълнен дълг към българската гора и горското дело у нас.

Поклон пред светлата му памет!

ЮРИДИЧЕСКА КОНСУЛТАЦИЯ

Нови моменти в Наредбата за работното време, почивките и отпуските

С ПМС № 95/18.05.2017 г. са приети промени в Наредбата за работното време, почивките и отпуските (НРВПО) (обн. В ДВ, бр. 41 от 23 май 2017 г.). С тях на първо място се въвеждат нови правила при установяване от работодателя на сумирано изчисляване на работното време. Уеднаквява се подзаконовата уредба с разпоредбите на Кодекса на труда (чл. 163 и чл. 167) за отпуските поради бременност, раждане и осиновяване и при смърт или тежко заболяване на родител, приети с § 8 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за бюджета на ДОО, в сила от 1 юни 2017 г., както и прецизирането на някои от действащи разпоредби.

В настоящата консултация ще засегнем само промените относно сумираното изчисляване на работното време (РВ).

Досега в НРВПО имаше само една разпоредба, която уреждаше единствено задължението на работодателя да утвърждава поименни графици за периода, за който е установено сумирано изчисляване на РВ. С новите промени се създават нови правила за нормата и графика при сумираното изчисляване на РВ. Тези промени от наредбата влизат в сила от 1 януари 2018 г., тъй като се налагат съответните изменения и допълнения в други нормативни актове в областта на осигурителното законодателство.

Според новите изменения работодателят вече е длъжен да запознае работниците с утвърдените графици предварително - т.е. преди започване на работа по тях. Графиците могат да бъдат променяни при промяна на числеността на заетите работници и служители или на други обстоятелства, при които те са утвърдени (чл. 9 а ал.1 от НРВПО).

Относно нормата на продължителност на РВ събрът от работните часове по графика на работника или служителя за периода, за който е установено сумираното изчисляване, трябва да е равен на нормата за продължителност на РВ, определена по чл. 9 б от НРВПО. Нормата се определя в часове, като броят на работните дни по календар, включени в периода на отчитане, се умножи по дневната продължителност на РВ, установена за работното място, при подневно отчитане на работното време.

При сумирано изчисляване на РВ (чл. 142, ал. 2 от КТ) се определя норма за продължителност на РВ за периода (максимум 6 месеца в една календарна година). Когато работник или служител през целия или

през част от периода, за който е установено сумирано изчисляване на РВ, е ползвал отпуск, нормата за продължителност на работното му време се преизчислява, като от броя на работните дни по календар се изваждат съответните дни отпуск, разрешени в работни дни по календар, както и съответната част от отпускане, разрешени в календарни дни, съвпадащи с работните дни по календар.

Когато се полага нощен труд, сборът от работните часове по графика на работника или служителя се изчислява след превръщане на нощните часове в дневни за смените с 4 и повече от 4 часа нощен труд с коефициента по чл. 9, ал. 2 от Наредбата за структурата и организацията на работната заплата (НСОРЗ), като досега нямаше такова ограничение. При сумирано изчисляване на РВ нощните часове се превръщат в дневни с коефициент, равен на отношението между нормалната продължителност на дневното и нощното работно време, установени за подневно отчитане на РВ за съответното работно място. В наредбата има и едно изключение от това правило: превръщане на нощните часове в дневни не се извършва, когато за работното място е установено намалено работно време, както и в случаите, когато трудовият договор е склучен за работа само през ноща - чл. 9 а, ал. 4.

С новите изменения в Наредбата се въвеждат и правила относно изравняването на отработените часове в края на периода.

Така, когато в края на периода, за който е установено сумирано изчисляване на РВ, отработените от работника или служителя часове по графика, са по-малко от часовете, определени по реда на чл. 9 б от Наредбата, за недостигащите часове се счита, че работният или служителят е в престой, но не по своя вина, с изключение на случаите на виновно неявяване на работника или служителя на работа.

Когато трудовото правоотношение на работник или служител е прекратено преди изтичането на периода, за който е установено сумирано изчисляване на РВ, и отработените от него часове по графика са по-малко от часовете, определени по реда на чл. 9 б, за периода до датата на прекратяването се счита, че работникът или служителят е в престой не по своя вина, с изключение на случаите на виновно неявяване на работника или служителя на работа (чл. 9 в).

В случаите, когато отработените часове от работника или служителя, които в края на периода, за кой-

то е установено сумирано изчисляване на РВ, са повече от часовете, определени съгласно чл. 9 б, те следва да се отчитат като извънреден труд по реда на чл. 149 от КТ пред Инспекцията по труда без превръщане на нощните часове в дневни (чл. 9 г.). Това е така, защото според писмо №94-4103/22.07.2014 г. на МТСП: „Получените часове в повече при преизчисляването на дневния и нощния труд създават неточно разбиране за наличието на извънреден труд. Извънреден труд би бил налице само ако работниците и служителите действително работят извън установеното за тях РВ. Следователно само фактически положеният извънреден труд следва да се отчита пред инспекцията по труда.“

Важното е, че с разпоредбата на чл. 54 от Наредбата (в сила от 23.05.2017 г.) се въвежда ново регламентиране на неплатения отпуск за определена категория работници и служители при наличие на определени условия за това. Текстът гласи: „Чл. 54. Работниците и служителите от растениевъдството и животновъдството, механизаторите в селското и горското стопанство и работниците и служителите от дърводобива в страната, които работят по трудово правоотношение за неопределено време, в неблагоприятните за работа по ради климатичните условия дни и месеци, със заповед на ръководителя на предприятието ползват неплатен отпуск по чл. 160 от КТ. В този случай отпускът по чл. 160, ал. 3 от КТ се признава за трудов стаж в размер до 60 работни дни през една календарна година.“

Налице е едно нормативно установено увеличаване (от 30 на 60 работни дни в една календарна година) на признатия трудов стаж, когато едно лице е в неплатен отпуск, но само за горепосочената категория работници и служители и само по горепосочените причини. Във всички останали случаи на неплатен отпуск важи общото правило, визирало в чл.160, ал. 3 от КТ - за трудов стаж се признават само 30 работни дни в рамките на една календарна година.

Справка: Чл. 142, ал. 2, чл. 149, чл. 160 от Кодекса на труда; чл. 9 а, чл. 9 б, чл. 9 г, чл. 54 от Наредбата за работното време, почивките и отпуските; чл. 9 от Наредбата за структурата и организацията на работната заплата.

Кирил ОБРЕШКОВ
юрист при ФСОГСДП

Природни паркове

Природният парк “Рилски манастир” - висока естественост и представителност на екосистемите

Природният парк “Рилски манастир” е обявен със заповед 419/20.06.2000 г., в която е посочена датата за създаването му - 19 юни.

Природата на парка

Основните цели на парковата дирекция са опазването и поддържането на разнообразието на екосистемите и на видовете от флората и фауната, създаването на предпоставки за развитието на туризъм и екологосъобразен поминък на местното население, както и осъществяването на научни, образователни и рекреационни дейности,

риод.

През последните 17 години на територията на парка се провежда мониторинг на защитените растителни видове с консервационно значение, някои от тях включени в Червената книга на България и Закона за биологичното разнообразие, локални, балкански и български ендемити, реликти. Типичните представители са рилска иглица, рилски ревен, гусицина ведрица, планински божур, български омайник, жълта тинтява, петниста тинтява, златиста кандилка и други. Едновременно с

изграждането и поддържането на паркова инфраструктура и събирането на база данни.

ПП “Рилски манастир” се характеризира с особености, които го отличават от всички други наши защитени територии - той е с една от най-високите за страната степен на естественост, стабилност и представителност на екосистемите. Това уникално биологично разнообразие се изразява в 1400 вида висши растения, от които 110 вида са реликти, 57 са включени в Закона за биологичното разнообразие, а 49 - в Червената книга на България. Тук могат да бъдат открити 6 локални, 27 български и 90 вида балкански ендемити.

На територията на парка са установени 202 вида гръбначни животни, в т.ч. 122 вида птици, 52 вида бозайници и 2475 вида безгръбначни животни.

Територията на парка обхваща гори, планински ливади, алпийски местности, високи върхове, вълнуващи пейзажи и над 28 високопланински езера в сърцето на Рила планина.

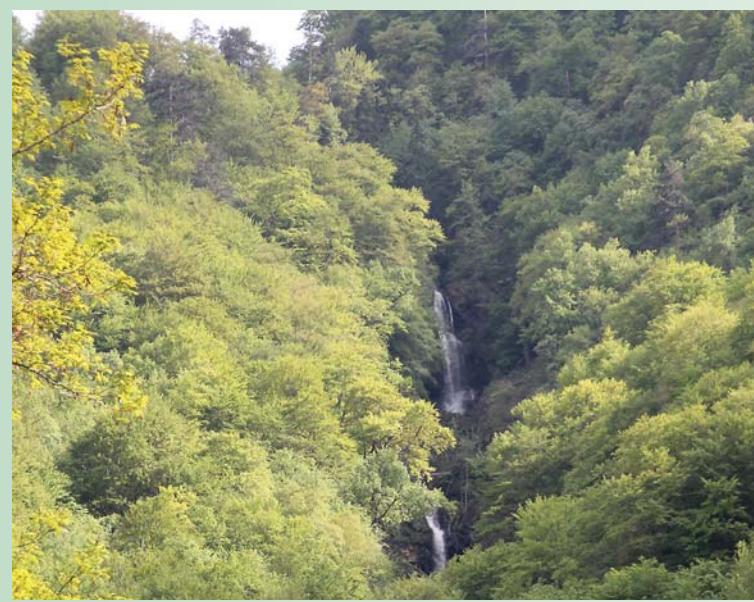
От север, изток и юг паркът е обграден от Националния парк “Рила” и образува с него единствения природен комплекс от две големи, свързани в неделимо цяло, защитени територии в България. Съгласно Закона за защитените територии в Природния парк “Рилски манастир” се прилагат режимите на национален парк.

През 2004 г. е приет План за управление на ПП

“Рилски манастир”. Планът съдържа 30 програми и 81 проекта, чиято дългосрочна реализация води до постигане на оперативните цели за планирувана 10-годишна пе-

риод.

Специалистите на парка са разработили няколко тематични образователни маршрути.

онни табла, построени са 3 беседки, 2 детски площадки, 4 чешми, 8 мостчета.

Специалистите на парка са разработили няколко тематични образователни маршрути.

Дендрологичен маршрут “Бачкова чешма - Гръбът на св. Иван Рилски”. По този маршрут на сравнително кратко разстояние могат да се видят най-характерните дървесни и храстови видове, растящи на територията на парка и обозначени по подходящ начин.

Маршрут “Пътека на младия природолюбител”. Маркиран е в района на Кирилова поляна и е предназначен за най-малките посетители на парка. Дава възможност да се видят различните видове маркировки в горите, видовете къщички за птици и хранилки за животни, чакала за наблюдение, табели с информация за лечебни растения и болестите, които те лекуват.

Маршрут “Културно-историческото наследство на Рилски манастир”. Включва разглеждане на най-големия действащ манастир в България и посещение на постницата “Св. Евангелист Лука”, до която се стига по живописна пътека покрай резервата “Риломанастирска гора”.

Маршрутът “В горския дом” (детски кръгов маршрут) се намира в м. Бричебор-Мандрата. В специално изградената от природни материали “Класна стая” децата могат да поиграят и да научат много полезни неща.

Ботанически маршрут “Кирилова поляна - Рибни езера”. Началото му е в източния край на м. Кирилова поляна, а по протежението

му могат да се видят изключително-частните партньорства - в услуга на природата и хората” (2009-2010 г.)

Кампания на Райфайзен банк “Избери, за да помогнеш” - Изграждане на екопътека “По следите на рилския ревен и рилската иглица”.

Дирекцията на парка има споразумения за съвместна дейност и с редица неправителствени организации и сътрудничество с детските градини и училища, общините и кметствата в гр. Рила, Кочериново и Дупница, с Рилската света обител и Българската

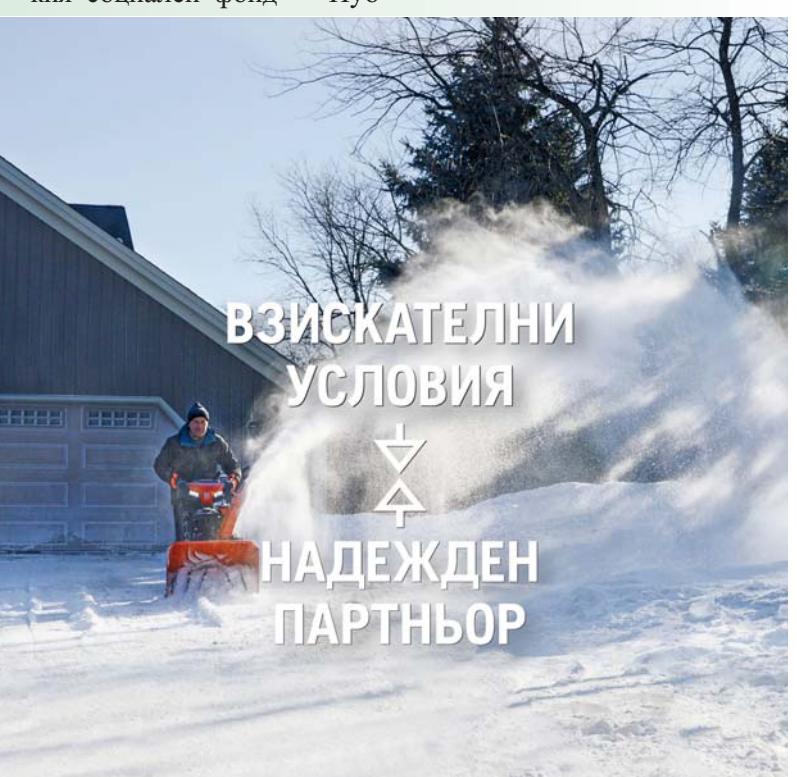
православна църква.

Проекти

През изминалите 17 години от създаването на ПП “Рилски манастир” е разработена голяма част от предвидените в Плана за управление проекти.

ФОРД и МОТО-ПФОЕ ЕООД - “Дендрологична пътека - пътека на светите места” (май-септември 2007 г.); Naturegio 08/2007 DBU, Alfred Toepfer Stiftung F.V.S. Германия - “Разработване и изпълнение на програма за интерпретация в парка” (01.01.2-01.06.2007 г.); GEF- програма за малки проекти на Глобалния екологичен фонд - “В естествената градина на ПП “Рилски манастир” (2007-2008 г.)

По програма ОПАК, съфинансирана от Европейския социален фонд - “Пуб-

Инж. Райна ПАШОВА

АГРОЛАНД-БЪЛГАРИЯ АД, София 1700, ул. “8-ми декември” 13, тел. 024 666 910
info@agroland.eu
www.husqvarna.bg